

เทศน์เช้า วันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เราฟังเทศน์บอกว่าฟังเทศน์สูงเกินไป... ไม่สูง เวลาเทศน์นะ มันเทศน์เพื่ออาหารของใจ ถ้าเราเทศน์เวลาโยมคุยกันเห็นใหม่ คุยกันแต่เรื่องการกิน การกินการอยู่มันเรื่องของปาก มันเรื่องปากมันต้องกินให้อร่อย กินให้มีความสุข แต่ถ้าเรื่องของธรรมนะ เรื่องของธรรมมันต้องเข้าถึงหัวใจ เข้าถึงหัวใจมันต้องมีความสงบ จิตมันต้องมีวิหารธรรมความสุขของใจ ความสุขของใจต้องอาหารของใจ ต้องเป็นธรรมะ เห็นใหม่

ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นอาหารของใจ ศีลคือความปกติของใจ ถ้าจิตไม่ปกติ มันไปกินของ เป็นพิษเป็นภัยกับมัน ความคิดอกุศลใจ ความคิดไม่ดีเป็นมโนกรรม พระนะอาบัติของความคิด ไม่มี ถ้าทำความผิดถึงเป็นอาบัติ แต่ถ้าเป็นความคิดที่ไม่ดีเห็นใหม่ มันเป็นอาหารของใจ เวลาทางโลกเขาบอกว่า สัมมาอาชีพะเลี้ยงชีพชอบ ประกอบสัมมาอาชีพะชอบ แต่ในการประพฤติ ปฏิบัติความคิดเป็นอาหารของใจ ถ้าเป็นอาหารของใจนะเลี้ยงชีพผิด ถ้าคิดในทางที่ผิด มันเป็น มิจฉาทิฎฐิ ถ้าคิดในทางที่ถูกเป็นสัมมาทิฎฐิ

สัมมาทิฎฐิคืออาหารที่ถูกต้องของใจ ถ้าอาหารที่ถูกต้องของใจมันเริ่มปกติเข้ามาเห็นใหม่ ความปกติของใจคือเรื่องของศีล ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้าศีลมันมีมันที่ดี จิตมันที่ดี กินอาหารที่ดี จิตที่มันมีหลักมีเกณฑ์ที่ดี อาหารที่กินนะความคิดเราที่ดีใจ คูสิ ความคิดให้ความเดือดร้อนกับเรานะ เวลาทุกข์ เราทุกข์กัน ทุกข์เพราะความคิดของตัวเองนี่แหละ ทุกข์เพราะความคิดของตัวเอง คิดแต่สิ่งที่ไม่สมความปรารถนา คิดแต่ในสิ่งที่ให้ตัวเองไม่มีกำลังใจ คิดน้อยเนื้อต่ำใจ คิดแต่สิ่งที่ตัดทอนตัวเอง ไม่เคยคิดให้กำลังใจตัวเองเลย

ถ้าการคิดให้กำลังใจตัวเองเห็นใหม่ ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านยังทำของท่านได้ละ ไม่มีครูบาอาจารย์ท่านทำของท่านได้ เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ท่านทำของท่านได้ เราก็เป็นคนๆ หนึ่งใช่ไหม ถ้าเราคิดเพื่อกำลังใจของเรา มันจะมีขวัญกำลังใจ ถ้าจิตมีขวัญกำลังใจการประพฤติปฏิบัติมันก็เป็นไป นี่เป็นทิฎฐิเฉยๆ นะ ทิฎฐิความเห็นจากภายใน ว่างานถูกต้องหรืองานไม่ถูกต้อง ปัญญาเป็นปัญญา งานถูกต้องหรืองานผิดงานถูก

งานกับปัญญาต่างกัน คือว่าคำว่าปัญญาๆ ปัญญาคือความใคร่ครวญ แต่งานนะปัญญาใคร่ครวญ คุมหาโจรสล เวลาเขาปล้นกัน เขาโกงกัน เห็นไหม คุณติ ธนาการเขาปล้นกันนะ มันวางแผนเข้าไปปล้นจนเจ้าหน้าที่ตกใจนะ มันคิดได้อย่างไร ปัญญาไหม? ปัญญาทั้งนั้นนะ แต่เป็นปัญญาในทางที่ผิด ปัญญาในการทำร้ายเขา ปัญญาเอาโรคเอาเปรียบคนอื่นเห็นไหม ปัญญาอย่างนี้มันเป็นปัญญาในทางที่ผิด เป็นมิจฉาทิฎฐิ เป็นความเห็นผิด

งานที่ถูกต้อง งานที่ถูกต้องงานจากภายใน ถ้างานจากภายใน งานอะไร? งานอะไรคุณติ อาบเหงื่อต่างน้ำเป็นงานไหม? คุณนักปกครองขึ้นปกครองปีสองปีผมขาวหมดเลย งานที่ใช้ความคิด งานบริหารจัดการ งานควบคุมนโยบาย งานนี้งานไม่ได้ออกกำลัง แต่มันเป็นความแบกโลกทั้งโลกไว้บนบ่าเราเลย

ผู้ที่ใช้ความคิด ผู้ที่ใช้การบริหารจัดการ ทุกข์มากนะ งานเราอาบเหงื่อต่างน้ำ โอ๊ย ทุกข์มาก ทางโลกเห็นไหม เราต้องเลี้ยงลูกเลี้ยงหลานขึ้นมาให้เป็นเจ้าเป็นนายคน จะได้นั่งโต๊ะๆ นั่งโต๊ะนะผมขาวหมดเลยนะ คนที่ทำงานอยู่ไกลไร่ ไถนาเห็นไหม งานอาบเหงื่อต่างน้ำแต่ก็มีความสุขของเขาละ แต่สังคมโลกมองต่างกันไง สังคมโลกมองว่าความสุขสบายอันนั้นจะเป็นบุญกุศล

บุญกุศลคือความสุขในหัวใจ บุญกุศลคือครอบครัวเรายิ้มแย้มแจ่มใส ครอบครัวเรามีความร่มเย็นเป็นสุข นี่คือนุญนะ นุญอันนี้เกิดขึ้นมาจากไหน นุญอันนี้เกิดขึ้นมาจากมีสติสัมปชัญญะคัดแปลงใจของตัว ถ้าเป็นบุญที่เราสร้างมา มันเป็นโดยธรรมชาติ ธรรมชาติของเด็กที่ดี ธรรมชาติของคนที่ดี คิดแต่เรื่องดีๆ เห็นไหม ธรรมชาติที่มันขัดแย้งเห็นไหม พ่อแม่ดีมาก ครอบครัวมีความสุขมาก แต่ลูกมันจะขัดแย้งในใจว่าพ่อแม่บังคับขู่เข็ญ มันจะมีความสุขโต้แย้งในใจนะ แต่ก็ไม่ได้แสดงออกมาเห็นไหม นี่เรื่องของกรรม แต่ถ้ามันเป็นความคิดของเรา เป็นมรรคญาณ เป็นความคัดแปลงตน คัดแปลงตนของศีล สมาธิ ปัญญา มันเป็นปัจจุบันนะ

อดีต อนาคต ยังแก้ไม่ได้ อดีตเราสร้างมาอย่างไรก็แล้วแต่ มันจะเป็นจริตนิสัย จริตนิสัยมันเป็นในปัจจุบันนี้ ถ้าจริตนิสัยเห็นไหม มันมีความโต้แย้งของใจ เราควบคุมไม่ได้ เวลาความคิดที่มันโต้แย้งมาในหัวใจ ความคิดที่มันขัดดันออกมา เราไปควบคุมมันไม่ได้ ไม่ได้เพราะอะไร? เพราะมันสร้าง มันเป็นพีชพันธุ์ของมันมาอย่างนี้ แต่เรามีความเชื่อ เราศรัทธาในศาสนา ในศาสนานี้คือการแก้ไข การแก้ไขต้นเหตุ แก้ไขต้นเหตุคือแก้ไขความคิด แก้ไขหัวใจ

ถ้าแก้ไขหัวใจมรรคมันเกิดตรงนี้ไง มรรคมันเกิดมาจากภายใน มรรคมันเกิดมาจากหัวใจนะ มรรคมันเกิดมานี้มรรคญาณ มรรคญาณนะ สติ สมาธิ ปัญญา สิ่งต่างๆ มันเป็นนามธรรมทั้งหมด

สิ่งที่เราไปศึกษากันตำรานั้นเป็นชื่อ เป็นชื่อใช้ไหม มรรค ๘ เห็นไหม งานชอบ เพียรชอบ ความชอบๆ ชอบมันชอบในตำรา ชอบในตำรามันชี้เข้ามา มันเป็นชื่อของยาไม่ใช่ตัวยายาเราต้องกลั่นขึ้นมา เราต้องปรุงขึ้นมาจากหัวใจเห็นไหม สมาธิก็เป็นความรู้สึก สติก็เป็นความรู้สึก ปัญญา ก็เป็นการใคร่ครวญของจิต มันเป็นเรื่องของนามธรรมทั้งหมดเลย เราต้องสร้างของเราขึ้นมา ถ้าเราสร้างอย่างนี้ขึ้นมาเห็นไหม มรรคมันเกิดอย่างนี้ มรรคมันเกิด แล้วมันเกิดมาได้อย่างไร? มันก็เกิดบนทางจงกรม เกิดจากการนั่งสมาธิภาวนา มันจะเกิดมาจากตำราไหม? เราจะไปจ้างคนเขาทำให้เราได้ไหม? เราจะไปเอาออกมาจากวัตถุที่ไหนมาเป็นมรรคญาณของเรา มันไม่มีหรอก ถ้ามันมีขึ้นมาเห็นไหม มันถึงต้องลงทุนลงแรงในการประพฤติปฏิบัติ

งานชอบๆ งานชอบงานเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา งานใช้ปัญญาของเรางานนี้งานชอบ ถ้างานชอบ งานชอบนี้เป็นงานฆ่ากิเลส งานทำมาหากินงานชอบไหม? มันชอบของปัจจัยเครื่องอาศัย มันชอบของการดำรงของสังคม มันไม่ได้ชอบ มันกั้นกิเลสใจ ได้มากได้น้อยขึ้นมามันก็ดีใจเสียใจกับสิ่งที่ได้มา ได้มาเราก็ดีใจกับสิ่งที่เราได้มา เสียไปเราก็เสียใจกับสิ่งที่เสียไป ได้มาเสียไป ได้มาเสียไปมันเป็นวัตถุเห็นไหม แต่ไอ้ความเสียใจดีใจมันเป็นเรื่องของความรู้สึก แล้วเวลาเราภาวนาขึ้นมามันเข้าไปต่อสู้อับความรู้สึกรู้สึกของตัวเองเลย มันเป็นเรื่องของความรู้สึกแล้วเวลาความสุขในหัวใจเลย นี่วิหารธรรมเกิดอย่างนี้ วิหารธรรมมันเกิดจากภายในใจ ให้เห็นสุข สุขจากใจกับสุขจากวัตถุ

สุขจากวัตถุเห็นไหม เรื่องของโลก สุขจากวัตถุมันก็เรื่องของวัตถุ มันก็ตอบสนองกันได้ รัฐบาลก็ดูแลกันได้ สุขของวัตถุเห็นไหม นี่ว่าความสุขของโลกๆ เขา ถ้าสุขของธรรมเรา สุขของวิหารธรรม วิหารธรรมเป็นอย่างนี้ไง สุขใจ สุขใจสุขกาย สุขกายคือปรนเปรอมันขนาดไหนมันก็ชราคร่ำคร่า มันต้องแปรสภาพไปเป็นธรรมดา แต่สุขใจ เห็นไหม สุขใจภาพประทับใจ สิ่งที่มีใจมันจะเกิดได้ตลอดเวลา เห็นไหม สิ่งที่มีใจ แล้วสิ่งที่เราสร้างขึ้นมาในปัจจุบันนี้ เราสร้างได้ตลอดเวลาเลย สมาธิเราก็สร้างได้ เราไม่ได้วิ่งไปหาสมาธิหรอก เราอยู่ที่เหตุ อยู่ที่สติ อยู่ที่ปัญญาของเรา สมาธิมันเกิดเอง เรายังขาของเรา คูลิ เรายังขาไฟของเรา นะ อาหารไปตั้งที่ไหนนะสุกหมด สุกทั้งนั้น ถ้าไฟเราแรงนะ แล้วเอาอาหารไปตั้งบนเตาสุกหมด

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเรารักษาจิตของเรา รักษาด้วยสติปัญญาสมาธิมันเกิดเองโดยธรรมชาติของมัน ปัญญาที่เกิดขึ้นมาโดยรักษาขึ้นมา มันจะเกิดเป็นโลกุตตรปัญญาขึ้นมา มันจะแก้ไขกิเลสของมันไปเห็นใหม่ เรารักษาเหตุ เหตุคืออริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ใจนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ มันคัดแปลงเป็นอริยสัจ มันมีสมาธิขึ้นมา มันมีปัญญาขึ้นมา อริยสัจคืออะไร? คือมรรค มรรคคืออะไร? ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มรรค เห็นใหม่ แล้วจิตมันกลั่นออกมา ตัวอริยสัจคือตัวอริยสัจ แต่จิตนี้มันกลั่นออกมาจากอริยสัจ ผลออกมาที่จากอริยสัจ จิตนี้มัน โคนอริยสัจกลั่นออกมา มันจะเป็นความจริงของมันออกมา ออกมาจากอริยสัจ ออกมาจากความจริง เห็นใหม่ อริยสัจ

พระอรหันต์ลืมนะอะไร? ลืมในสมมุติบัญญัติ สมมุติบัญญัติ นี่ทฤษฎีต่างๆ สมมุติบัญญัติลืมนะหมด ลืมได้หมดเพราะว่าทฤษฎี

ไม่ลืมนะอะไร? ไม่ลืมนะอริยสัจไง เพราะจิตมันกลั่นออกมาจากอริยสัจ มันฝังมากับใจ มันกระดิกมาเป็นอริยสัจไปหมดเลย มันรู้จักหมด ทุกข์เป็นอย่างไร? ความเป็นไปอย่างไร? ควบคุมอย่างไร? ทำไมเราโง่เขลาเบาปัญญากันอย่างนี้ สิ่งที่เหลือเป็นเศษส่วนนะ เศษส่วนคือว่า มันต้องชราคร่ำคร่าเป็นธรรมดา องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องปรินิพพานไป พระอรหันต์ต่างๆ ต้องนิพพานไปนะ ไม่มีใครดำรงชีวิตอยู่ได้ตลอดไป ไม่ได้มีชีวิตอยู่ค่าฟ้าหรือก นี่เรื่องของธาตุ

เรื่องของธาตุคือเรื่องของร่างกาย แต่ความรู้สึกค่าฟ้านะ ยิ่งกว่าค่าฟ้าอีก ฟ้าที่เราเห็น เฉพาะแบบนี้เอง มิตินี้มีมิติเดียว เห็นใหม่ว่าในวิภวภูฏะ รูปภพ อรูปภพ มิติเรามองไม่เห็น มันค่าถึงมิตินี้ มิติต่อๆ ไป เพราะมันเกิดตายเกิดตาย ถ้าเราทำความเข้าใจมันจนหมดสิ้นไป หมดสิ้นไป เห็นใหม่ จิตมันไม่มีเหตุไม่มีปัจจัยที่จะให้ขับเคลื่อนไป มันคงที่ของมันเห็นใหม่ คงที่ของมัน แล้วมันคงที่ขณะที่ปัจจุบันเศษของการจะมีชีวิตอยู่ เพราะอะไร? เพราะจิตใจที่มีคุณค่ามันอยู่ในร่างกายที่ต้องเสื่อมสภาพ ชีวิตที่เหลืออยู่ก็เป็นประโยชน์กับโลก ประโยชน์กับสัตว์โลก ประโยชน์กับศาสนา ประโยชน์กับสังคม

แต่ถ้าหัวใจเราล่ะ? หัวใจเราเป็นสมบัติของเราเห็นใหม่ สุขทุกข์เป็นของเรา เป็นสมบัติส่วนตัว เป็นความจริงของเรา เราตัวเอง ทุกข์ขนาดไหนเราจะบอกว่าสุข เราก็เป็นทุกข์วันยังค่ำ สุขขนาดไหนบอกว่าทุกข์ มันก็เป็นสุขวันยังค่ำ สัจธรรมความจริงอันนี้มันอยู่กลางหัวใจของเรา

จะมีคนเป็นพยานไม่เป็นพยานมันก็เป็นประโยชน์ของเราเห็นไหม ความจริงอันนี้จะอยู่กับเราตลอดไป แล้วถ้าเวลามันถึงที่สุดแล้ว ชาติคือวัตถุ ร่างกายที่มันกลับสู่สภาพเดิม จิตนี้มันก็อยู่ของมันอย่างนั้น เห็นไหม มันก็เป็นไปสภาวะของมันอยู่อย่างนั้น สภาวะอยู่อย่างนั้น นี่สุขแท้ๆ อย่างนี้มันเกิดขึ้นมา นี่วิหารธรรม

วิหารธรรมเกิดจากการกระทำ เกิดจากการเรามีจิตใจ เรามีความมั่นคง เรามีความมองอาจกล้าหาญ เรามีขวัญกำลังใจ เราจะของเรา ถ้าเราทำขึ้นมาเป็นประโยชน์กับเรา ประโยชน์กับเรา นะ ประโยชน์กับโลกๆ เราก็หากันมาอยู่ เราหาการดำรงชีวิตอยู่ เราหาเพื่อสังคม หาหาเพื่อตระกูลต่างๆ เห็นไหม ตระกูลนี้เราเกิดซ้ำเกิดซาก เกิดตระกูลนั้น ตระกูลนี้ ตระกูลต่างๆ เราเกิดการขัดแย้ง เกิดการต่างๆ มันฝังมากับใจ มันมองไปต่างๆ มันเป็นจรตนิสัยเห็นไหม

งานภายนอก-งานภายใน ใจ ถ้าจะทำงานภายนอกก็จะได้ผลตอบแทนจากภายนอก คือสังคม คือสิ่งที่เป็นสมบัติสาธารณะ แต่ถ้าเราศรัทธาความเชื่อ เราจะมีวิหารธรรม เราจะทำงานของเราจากภายใน งานจากภายในเป็นสมบัติของส่วนตน สมบัติของเรา สุข ทุกข์ สิ่งต่างๆ เป็นของเราทั้งหมดเลย “ทำดีก็ได้ดี ทำชั่วก็ได้ชั่ว” มันจะฝังมากับใจเห็นไหม นี่งานนอก-งานใน แต่เราเกิดมาเป็นมนุษย์มีทั้งนอกทั้งใน เพราะมีกายกับใจ ถ้ามีกายกับใจ นอกก็ต้องอาศัย ในก็ต้องอาศัย เราจะสร้างอย่างไรให้มันเป็นไป เพราะเกิดเป็นมนุษย์มันมีร่างกายและจิตใจ มันบีบบังคับตลอดเวลา

เกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหม เขาก็มีจิตใจของเขา เขาก็มีแต่รูปเป็นทิพย์ทั้งหมด ความรู้สึกมันก็ต่างๆ กันไป สถานะต่างๆ กันไป ความเห็นต่างๆ กันไป จิตใจต่างๆ กันไป แม้จะเกิดเป็นมนุษย์ก็ต่างๆ กันไป การประพฤติปฏิบัติถึงต้องต่างๆ กันไป ทำของเรา ทำของเรา ตั้งใจของเรา ตรวจสอบของเรา แล้วถ้าผลประโยชน์ของเราเป็นของเรา อย่าไปเทียบเคียงคนอื่น คนอื่นมันสมบัติของเขา อาหารที่เขากินอร่อยมันก็เรื่องของเขานะ เห็นเขากินมีรสชาติอร่อยของเขา วัฒนธรรมเราไม่เหมือนเขา เราจะไปกินอย่างนั้น เราจะไปอยู่อย่างนั้น ไม่มีความสุขหรือเวลาไปอยู่ได้ครึครึนั้น ไปอยู่กับเขาชั่วคราว ไปเห็นความแปลกประหลาดคณะได้ แต่ถ้าจะให้ชีวิตเราไปมีชีวิตอยู่ต่างวัฒนธรรมกัน มันไปอยู่มันก็ดูแปลกๆ เห็นไหม แต่ถ้าวัฒนธรรมของเรา เราอยู่กับวัฒนธรรมของเรา เราจะมีความสุขของเรา เพราะอะไร? เพราะเราเคยชินกับวัฒนธรรมอันนี้

ใจก็เหมือนกัน สมบัติของเรา เราสร้างของเรา เป็นของเราขึ้นมา มันเป็นจริตนิสัยของเรา มันเป็นกิเลสของเรา มันเป็นความชอบและไม่ชอบของเรา เราต้องไปแก้ไขความชอบและไม่ชอบของเราโดยสัจจะความจริงของเรา มันถึงเป็นสัจจะของเรา มันจะเป็นมรรคของเรา เป็นอริยสัจของเรา เป็นสมบัติของเรา เป็นสมบัติส่วนตัว ถ้าตนเองเอาตนเองไว้ได้ แล้วตนเองจะเป็นที่พึ่งของสัตว์โลกต่อๆ ไป จะเป็นที่พึ่งที่อาศัยของทุกๆ คนเลย เพราะตนเองเอาตนเองไว้ในอำนาจของตน ตนเอาไว้ในอำนาจของตนไม่ได้ แต่เห็นคนอื่นเขามีอำนาจจะไปอาศัยอำนาจคนอื่นแล้วจะไปทำตามเขา เหนื่อยเปล่าๆ เหนื่อยเปล่าเลย เพราะบารมีก็ต่างกัน ความเห็นก็ต่างกัน วัฒนธรรมก็ต่างกัน จิตใจก็ต่างกัน เราถึงต้องอยู่กับเราเพื่อประโยชน์กับเรา เอวัง